

Lp Avo Kirsbaum
ester@antsla.ee
Antsla Vallavalitsus

Teie 20.05.2022 nr 7-1/1/520
Meie 21.06.2022 nr 5.1-17.5/1006

Antsla valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu koostõlastamine

Muinsuskaitseameti menetluskomisjon arutas 07.06.2022 toimunud koosolekul Antsla valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise ning Antsla valla üldplaneeringu eelnõude koostõlastuse taotlust.

Antsla valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamise eelnõu.

Muinsuskaitseamet, lähtudes Antsla valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõust ning tuginedes muinsuskaitseaduse § 3, planeerimisseaduse § 8-12, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 40 lg 6, **otsustas:** koostõlastada Antsla valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu, kuid palub eelnevalt täiendada kultuuripärandi käsitlust.

Soovitame tuua ptk 7.9 eraldi välja mitte kaitsealune arheoloogiapärand ja lisada järgnev ülevaade: „Tuginedes sellele, et arheoloogide, hobiotsijate ja koduloohuviliste inimeste tegevus toob igal aastal juurde uut infot arheoloogiliste paikade kohta, mida ei jõuta kaitse alla võtta, tuleb arheoloogiapärandi hävimise vältimiseks tagada meetmed selle kaitseks. Muinsuskaitseameti poolt tehtava arheoloogia-tundlike alade analüüsi abil on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandatavates kohtades, kuid seni avastamata ja prognoosimata muistised võib välja tulla ka väljaspool mälestisi ja arheoloogiaturundlike alasid. Seetõttu tuleb:

- KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga koostõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus;
- prognoositud arheoloogiaturundlikel aladel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui:
 - algatatakse detailplaneeringut;
 - ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on enam kui 500 m².

Lisaks tuleb nii üldplaneeringus esitatud arheoloogiaturundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel tagada arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused. Üldplaneeringu edasisel koostamisel esitatakse arheoloogiaturundlikud alad 2021. aasta seisuga, kuhu planeeringu või ehitise kavandamisel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta. Kuna

nimetatud info on ajas täienev, siis on võimalik, et tulevikus tuleb asjakohane info mõnest muust andmebaasist.

Prognoositud arheoloogiatundlike alade kaardikihid ja seletuskiri edastatakse hiljemalt 17.06.2022.

Lisada lk 25 *Mõju kultuuripärandile* ka mõju arheoloogiatundlikutele aladele.

Lisada ptk 9.1.6 meetmed arheoloogiatundlike alade kaitseks.

Palume eemaldada lk 72 olev tekst: *XX sajandi arhitektuuripärandi objekti kustutamine nimekirjast tuleb lahendada koostöös Muinsuskaitseametiga.*

Muinsuskaitseameti poolt tellitud valdkondlike uuringute nimekirjad on loodud inventeerimiste tulemusel ja sealt objekti ei kustutata.

Antsla valla üldplaneeringu eelnõu.

Muinsuskaitseamet, lähtudes Antsla valla üldplaneeringu eelnõust ning tuginedes muinsuskaitseadusele ja planeerimisseadusele, **otsustas**: Muinsuskaitseamet kooskõlastab Antsla valla üldplaneeringu, kuid palub eelnevalt täiendada kultuuripärandi käsitlust.

Soovitame kaaluda riikliku kultuuripärandi käsitluse järgneva info lisamist:

Kinnismälestise kaitseks on kehtestatud kaitsevöönd, mille eesmärk on tagada mälestiste säilimine ajalooliselt väljakujunenud maastikstruktuuris ja mälestist väärivas keskkonnas. Kui ei ole määratud teisiti, siis on mälestise kaitsevöönd 50 m, tihedalt koos asuvatele mälestistele on määratud ühine kaitsevöönd. Kui kinnismälestisele või kaitsevööndisse soovitakse ehitada või rajada teid, liine, trasse vm, tuleb kavandatav tegevus kooskõlastada Muinsuskaitseametiga.

Kultuurimälestiste ja nende piiranguvööndite aktuaalne seis kajastub kultuurimälestiste registris (register.muinas.ee) ja tuleb enne iga järgmist etappi (detailplaneeringu algatamine, projekteerimistingimuste andmine, ehitusloa andmine jms) registrist üle kontrollida.

Lisaks riikliku kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele ning teadaolevatele muististele ja leiukohtadele, mida ei ole jõutud kaitse alla võtta, on suur osa arheoloogiapärandist veel avastamata. Muinsuskaitseameti poolt tehtava arheoloogiatundlike alade analüüsi abil on võimalik vähendada arheoloogiapärandi hävimise riski ehitustegevust kavandatavates kohtades, kuid seni avastamata ja prognoosimata muistiseid võib välja tulla ka väljaspool mälestisi ja arheoloogiatundlikke alasid. Selle hävimise vältimiseks tuleb nii riigil kui ka kohalikul omavalitsusel tagada meetmed selle kaitseks (MuKS § 76 lg). Seetõttu tuleb:

KMH kohustusega tegevuste kavandamisel kogu valla territooriumil (ka juhul kui KMH nõudest loobutakse) kooskõlastada alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (alus: muinsuskaitseaduse § 31 lõige 3). Prognoositud arheoloogiatundlikel aladel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida planeeringu või ehitise kavandamisel Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta, kui:

- algatatakse detailplaneeringut;
- kaevanduse või ehitiste alla jääva kaevatava ala pindala on suurem kui 500 m².

Lisaks tuleb nii üldplaneeringus esitatud arheoloogiatundlikel aladel kui ka mujal arheoloogiapärandi avastamisel tagada arheoloogiapärandi kaitseks muinsuskaitseaduses ette nähtud tegevused. Üldplaneeringu edasisel koostamisel esitatakse arheoloogiatundlikud alad 2022. aasta seisuga, kuhu planeeringu või ehitise kavandamisel tuleb kohalikul omavalitsusel küsida Muinsuskaitseameti arvamust arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta. Kuna nimetatud info on ajas täienev, siis on võimalik, et tulevikus tuleb asjakohane info mõnest muust andmebaasist.

Proгноositud arheoloogiatundlike alade kaardikihid ja seletuskiri edastatakse hiljemalt 17.06.2022.

Soovitame tuua ptk 4.1 eraldi välja looduslikud pühapaigad, mis (paljud neist tuntud ka hiienimeliste paikadena) on olulise inimõjuta rahvapärilised ohverdamise, pühakspidamise, ravimise, usulise või rituaalse tegevusega seotud kohad või loodusobjektid. Looduslikeks pühapaikadeks võivad olla metsad või puuderühmad, üksikud puud, allikad, jõed, ojad, kivid, künkad, orud, mäed, pangad, soosaared jne. Loodusliku pühapaiga peamiseks tunnuseks on suulise rahvapärilise olemasolu, mis kõneleb pühakspidamisest, ohvrite toomisest, palvetamisest ja ravitsemisest ning need on olulised pärimuskultuuri ja kohaliku identiteedi kandjad.

Looduslikud pühapaigad säilivad kõige paremini oma traditsioonilises keskkonnas ja üldiselt on soovitatav neis inimõju hoida vähesena, v.a paikade traditsiooniline kasutamine või nende külastatavuse parandamine.

Eestis olevatest looduslikest pühapaikadest on osa kas muinsus- või looduskaitse all, kuid paljud veel kaardistamata ning teave nende kohta ei ole alati kättesaadav maakasutuse muutuseid planeerivatele asutustele ning maaomanikele. Muinsuskaitseameti koordineerimisel toimuvad üle-eestilised pühapaikade inventuurid, mille kohta leiab rohkem informatsiooni Muinsuskaitseameti koduleheküljelt: <https://www.muinsuskaitseamet.ee/et/ajaloolised-ja-looduslikud-puhapaigad>.

Informatsiooni valla looduslike pühapaikade kohta leiab:

- Mälestiseks olevate pühapaikade puhul Kultuurimälestiste registrist: <https://register.muinas.ee/> - mälestise liik „ajalooline looduslik pühapaik“.
- Looduskaitse all olevate pühapaikade kohta EELIS infolehel: <https://eelis.ee/>.
- Kaitsealused ja mitte-kaitsealused on pühapaigad enamuses kajastatud Hiite Maja looduslike pühapaikade kaardil: <https://hiiepaik.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=09558607d1dd4c07acc46c338b2196ac>.
- Paljud mitte-kaitsealused pühapaigad on kajastatud ka Maa-ameti pärandkultuuri kaardikihil: <https://xgis.maaamet.ee/xgis2/page/app/parandkultuur> sh looduslike pühapaikade inventuuri tulemused;

Soovitame lisada ptk 4.1.2 Kohaliku tasandi kultuuripärand tingimuste juurde:

Riikliku kaitse all mitte olevate väärtuslike üksikobjektide nimekirja kuuluvate hoonete ja rajatiste lammutamise soovi korral teha koostööd Muinsuskaitseametiga eesmärgiga anda ametile võimalus kaaluda objekti mälestiseks tunnistamise menetluse algatamist. Samuti tuleb

kaasata amet juba mälestiseks tunnistamise ettepaneku saanud objekti lammutamise ja ümberehitamise küsimustesse;

Palume lisada kohaliku tasandi kultuuripärand nimekirjas välja toodud objektidele täpne aadress, et neid oleks võimalik kaardilt paremini leida;

Eemaldada riikliku kaitse lõpetamise ettepanek Tsooru mõisa pargi osas. Mälestisena kaitse lõpetamiseks esitada Muinsuskaitseametile eraldiseisev vastavasisuline taotlus;

Lisada kultuurimälestised väärtuste ja piirangute kaardile.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Pettai
Võrumaa nõunik
Tel 5306 8625
tiina.pettai@muinsuskaitseamet.ee

Lisa: Antsla valla looduslikud pühapaigad